

Introduktion

I dette nummer af POLITIK har vi samlet 5 artikler, der sætter fokus på forskellige dimensioner af eurokrisen. Eurokrisen har manifesteret sig som et både økonomisk, politisk og socialt fænomen, der sætter politiske og økonomiske institutioner på det nationale og europæiske niveau på en hård prøve.

Eurokrisen er et resultat af et sammenløb af en række faktorer. På det globale plan er krisen indbundet i de frie kapitalbevægelser, opprioritering og deregulering af finanssektoren. Henrik Plaschke placerer i sin artikel *'Krisen i eurozonen: historien om en forudsigelig krise – der kunne have været undgået'* eurokrisen inden for en mere omfattende global systemkrise. Især peger han på, at der har været nogle strukturelle ubalancer i euroen og eurozonen, og det er disse, der er årsag til krisen, fordi de betød, at den globale finanskrise ramte eurozonen som et asymmetrisk chok. Ubalancerne forklarer store betalingsbalanceover- og underskud og bidrog til den store private gældsætning i de nu så gældsplagede lande. På nær Grækenland var det altså ikke i sig selv store offentlige underskud, der var årsagen til krisen. De er snarere et resultat af den, og hvad værre er, argumenterer Plaschke, så er fokuset på at nedbringe dem med til at forværre krisen unødigt både i syd og i nord.

Morten Kelstrup kommer i *'Eurokrisen og EU: Fra utilstrækkelige strategier til problematisk føderalisering?'* med en analyse, som på mange måder er beslægtet med Plaschkes. Han ser problematikken omkring euroen og udviklinger i EU inden for de seneste år som forbundet til i alt 7 kriser og udfordringer, nemlig 1) *det generelle globaliseringspres*, 2) *den finansielle krise*, 3) *den økonomiske krise i bred forstand*, 4) *budget- og statsgældskriserne*, 5) *'statsgældsfelderne'*, 6) *den særlige græske krise* og 7) *de politiske kriser*. Ved at arbejde med disse parallelle men forbundne udfordringer og kriser tilbyder en Kelstrup en klar ramme for forståelse af krisen. På linje med Plaschke

er han skeptisk over for den måde, hvorpå europæiske politikere har valgt at håndtere den. Ikke alene er han kritisk over for sparepolitikken i sig selv. Han peger også på, at den bureaukratiske tilgang, som løsningerne baserer sig på, herunder planerne om en mulig 'føderalisering' af eurozonen gennem en finansunion, forsømmer at stille åbne spørgsmål om, hvordan man fx skal føre økonomisk politik i et Europa præget af stor arbejdsløshed, hvordan man skal forholde sig til manglende fremtidig konvergens mellem EU-landene, og hvilken form for økonomisk solidaritet og økologisk bæredygtighed vi vil satse på som europæere.

Derek Beach zoomer i *'Finanspagten og issue-linkage inden for eurosystemet'* ind på netop forhandlingsspillet om de politiske løsninger og ser på, i hvilken grad der er sket en 'issue linkage' mellem krav om strammere finanspolitisk kontrol på den ene side og kravet om overførsler af penge på den anden. Han argumenterer for, at netop sammenknytningen af de to krav muliggør en aftale overhovedet, fordi eurovinderne og eurotaberne har vidt forskellige interesser i forhold til henholdsvis strammere kontrol og øgede overførsler. Beach's artikel giver en god indføring i teorien om optimale valutaområder, og hvordan sådanne går i spænd med føderationer, hvor der henholdsvis er og ikke er overførelser i mellem medlemsstaterne. Beach viser, at de to ting er funktionelt forbundne. På den ene side vil man ikke risikere at overføre penge til potentielt uansvarligt handlende medlemsstater. På den anden side risikerer man høje politiske og sociale spændinger i medlemsstater, der er underkastet en så streng fiskal disciplin, at de ikke kan låne til at afhjælpe deres økonomiske og sociale problemer. Ifølge Beach har også de europæiske beslutningstagere i højere grad selv forbundet kontrol og overførelser. Imidlertid har baggrunden for aftalerne været betinget af, at eurotaberne i forhandlingerne har været i stand til at bruge

risikoen for økonomisk kollaps. Efter at denne fare ikke er så overhængende længere, har de haft sværere ved at presse eurovinderne til flere overførsler.

Eurokrisen har for alvor vist, hvor afhængige vi er af hinanden i Europa. Den har politiseret det europæiske samarbejde i en hidtil uset grad. Derudover har krisen bragt høje sociale og politiske spændinger i flere lande, ikke mindst Grækenland og Spanien, hvor flere bevægelser udfordrer de etablerede politiske kræfter og institutioner. Nogle, herunder Internationalt Røde Kors, advarer om, at vi kan få arabiske tilstande i Sydeuropa, hvis vi ikke er opmærksomme på krisens vidtrækkende sociale konsekvenser. Røde Kors hjælper således allerede nu 2 millioner mennesker med mad i Spanien.

Det rejser spørgsmålet om europæisk solidaritet. I *'Velkommen til Merkolland – legitimeringsstrategier i den offentlige debat om eurokrisen'* kommer Sine Nørholm Just med en analyse af den måde, som forhandlingerne om løsningerne på eurokrisen bliver italesat og legitimeret på. Hun peger på, at fokus altovervejende ligger på politiske interesse modsætninger og tyske og franske præferencer for henholdsvis økonomiske stramninger og politisk union på den ene side og økonomisk union på den anden side. Det overordnede politiske logik er således den strategiske forhandlingslogik, der udspiller sig mellem politiske eliter, og som ikke inkluderer de almindelige borgere og dermed ikke skaber rum for kollektiv handling og solidaritet på tværs af nationale skel. 'Merkolland' bliver dermed et temmelig sjælløst sted, som ikke indfrier det demokratiske potentiale, der ligger i den nuværende politisering af EU.

Vores sidste bidrag inden for temaet har i udgangspunktet et mere positivt syn på EU's og euroens fremtid end de fleste andre. Andrew Hughes Hallet og Svend E. Hougaard Jensen diskuterer nemlig i *'Is There an Alter-*

native to the Fiscal Compact for Conducting Fiscal Policy in the Euro Area', hvordan styringen af de nationale finanspolitikker inden for EU-regi bør foregå i fremtiden. De er kritiske over for nogle af elementerne i Finanspagten, især begrænsningerne på de offentlige budgetunderskud, der fremstår som rigide og kortsigtede. De argumenterer for, at det er mere hensigtsmæssigt at styre langsigtet og kontrollere på baggrund af nogle måltal for den offentlige gæld. De kommer med forslag til, hvordan man indretter reglerne, så der er sandsynlighed for, at de – i modsætning til Stabilitetspagtens regler – rent faktisk bliver overholdt.

Uden for temaet om eurokrisen bringer vi en artikel af Marin Enevig Clausen med titlen *'Normer, intervention og konflikt på Afrikas Horn'*, der analyserer, hvordan Somalia er påvirket af normerne for intervention og ikke-intervention på Afrikas Horn. Mens Afrika på grund af kolonitiden generelt har stærke normer mod intervention, gælder det ikke på Afrikas Horn, hvor det aldrig koloniserede Etiopien er en dominerende magt.

POLITIK bringer herudover formand for Dansk Selskab for Statskundskab, Kasper Møller-Hansens, festtale til selskabets 44. årsmøde i Vejle, hvor professor Jørgen Elklit, Institut for Statskundskab, Aarhus Universitet, blev tildelt ved Erik Rasmussen Prisen. Talen gør status over udviklingen inden for statskundskabsdisciplinen og motiverer pristildelingen.

Nummeret rundes af med boganmeldelser, heriblandt en længere anmeldelse fra Mogens Herman Hansens hånd af Rune Lykkebergs seneste bog *Alle har ret* om demokrati som princip og problem.

Tore Vincents Olsen
Temaredaktør